

Xocalı soyqırımını Laçın torpağında ilk dəfə anıldı

Elbrus TƏHMƏZOV
Azərbaycan Respublikası
Milli Məclisinin Laçın rayonundan
olan sabiq deputatı

Azərbaycandakı Alban mədəniyyətinə aid məbədlərin Azərbaycan Alban-udi xristian dini icmasının ixtiyarına verilməsi barədə hələ ötən il "525-ci qəzet" vasitəsilə səsləndirilən təklif respublikanı ictimaiyyətlə yanaşı, Kolbacov və Laçın əhalisi arasında da böyük rəğbətə qarşılandı. Xüsusilə, bu təklifdən ötən 3-4 ay ərzində ərazilərdəki Alban məbədlərinə ziyarətçilərin təşkili ictimaiyyətdə momentum qazandı.

Fevralın 24-də Laçın rayonu ərazisində yerləşən qədim Alban məbədində - Ağoğlan monastırında ilk dəfə Xocalı soyqırımı qurbanlarının anımı mərasimlərinin keçirilməsi, tədbirdə Alban-udi xristian dini icmasının üzvləri ilə yanaşı, elm adamlarının, xarici və yerli mətbuat nümayəndələrinin iştirakının təşkili ilə əlaqədar müvafiq dövlət qurumlarına, Alban-udi xristian icmasının nümayəndələrinə münasib təşəkkürü bildirdik. Onlar Azərbaycan Respublikasının Prezidenti və Ali Baş Komandanın rəhbərliyi altında bu fəaliyyətləri ilə 30 il döğmə torpaqlar üzünə həsrət qalan yerli sakinlərin qəlbində qalib bir xalqın nümayəndələri kimi fəxr hissi oyatırdı.

Bunlarla bağlı jurnalistlərə açıqlama verən icma sədri Robert Mobil Xocalı qurbanlarının ruhuna məbəddə şamlar yandırıldığı, şəhidlərin və Xocalı qurbanlarının ruhuna dualar oxunduğunu bil-

dirdi. Ağoğlan məbədinin əhəmiyyətindən danışan R.Mobil vurğuladı ki, Laçında bir çox Alban məbədləri var: "Ağoğlan məbədini isə Laçın üçün, Qarabağ üçün bir mirvardır. Nəhayət, tarixi həqiqəti bərpa edəcəkdir". O, daha sonra Laçın rayonuna ilk dəfə gəldiyini və 6-cı ildə inşa edilən qədim Alban kilsəsinə ziyarət etdiyini vurğuladı: "Bu abidə 30 il yox, mən deyirdim, 200 ilə yaxındır, işğaldadır. Ermənilər bu kilsəni də saxtalaşdırmışdılar".

Bu abidə üzərində sonradan aparılmış dəyişikliklər barədə bundan əvvəlki yazılarımızda fakt və dəlillərlə ətraflı məlumatlar vermiş, bir vaxtlar məbəddə gəlmə ermənilərin qarşısının alınması ilə bağlı

qarşı nifrət hissələrinə daha da gücləndirilmişdi. Bütün bunlar isə üzərində xaç nişanları olan abidələrə qarşı əhəliyə mənfi münasibətin formalaşmasına yol açmışdı. Lakin ötən əsrin son illərində başlayaraq dünyanın və ölkələrin tarixinin yenidən işlənilməsi əhəliyə çatdırılması doğru-dürüst məlumatların əldə olunmasına əhəmiyyətli dərəcədə müsbət təsir göstərdi. Buna görə də son zamanlar Azərbaycandakı Alban-udi xristian dini icmasının öz tarixi abidələrinə ziyarətçiləri və buna şəraitin yaradılması tarixi həqiqətlərin öyanı sürətdə öz təsdiqini tapması baxımından olduqca lazımlı və vacib məsələdir.

gözlənilən tədbirlərdən söz açmışdı. Şükürlər olsun ki, Ali Baş Komandanımızın rəhbərliyi ilə Müzəffər Ordumuzun apardığı hərbi əməliyyatlar nəticəsində qazanılan böyük Zəfər sayəsində işğal altındakı torpaqlarımızla yanaşı, dini məbədlərimiz də uzun illərən əsarətdən xilas edildi.

İstər Sovetlər hakimiyyəti dövründə, istərsə də Laçın rayonunun işğal altında olduğu 28 ildə ermənilər Ağoğlan məbədini daima özününiküləşdirməyə çalışmış, qismən öz məqsədlərinə nail olmuş, tarixi abidənin divarlarına guya məbədini tarixən ermənilərə məxsus olduğunu əks etdirən dəstə kitabələr yerləşdirmişdilər.

Onu da qeyd etməliyik ki, bədnam qonşularımızın bu naqis hərəkətləri yerli əhəliyə ermənilərə, onların "simvollarına"

kimi tanınmış elm xadimləri, böyük şəxsiyyətləri yetişərək Avropanın müxtəlif universitetlərində və mədrəsələrində dərslər demişlər. Nə tarixi mənbələrdə, nə də dərsliklərdə bütün bu dövr ərzində erməni toplumunun nümayəndələrinin bu ərazilərdə yaşadığını təsdiqləyən bir dəstə də olsun fakt və dəlil yoxdur. Bütün bunlar bir daha onu göstərir ki, Ağoğlan məbədinin ermənilərə həç bir əidiyyəti yoxdur, sadəcə bu, mənfur ermənilərin həmin abidələrə sahiblənmək hərsiyyətinə başqa bir şey deyil. Alban-udi xristian dini icmasının sədri Robert Mobilinin deydiyi ki, bu ziyarətə ilahi ədalətə şahidlik olundu, tarixi həqiqət bərpa edildi.

Laçın rayonu ərazisində digər Alban abidələri də var. Növbeti səfərlər zamanı yerli abidələrdə də ziyarət proqramına daxil edilməsi məqsəddə müvafiq olardı. Səfər həyətində tarixçilərin, elm xadimlərinin, əraziyə bələd olan məlumatlı şəxslərin daxil edilməsi, bu ziyarətlərin vaxtından təşkil, ictimai mühüm tarixi, hərbi, siyasi və ictimai durumunu nəzərə alaraq bələd tədbirlərin ardıcıl xarakter alması vacib və zəruridir.

Əvvəllər də qeyd etmişdim, bir daha xatırladım və əlaqədar təşkilatların diqqətinə çatdırmaq istəyirəm ki, Xocalı soyqırımı, bundan əvvəl və sonra ermənilərin törətdikləri qanlı hadisələr onlarla qonşuluq şəraitində və yaxud da birgə yaşayışa təminat vermir. Ötən əsrin 1905-1907, 1915-1920, 1990-cı illərdə törədilən hadisələr onlara nə Laçın, nə də Kolbacov ərazisindən qılı verməyə şərait yaramır. Odu ki, Qarabağdakı dinc əhəliyə ya Laçın-Kolbacov arasında ki, yaylaq yulundan - Xocalı-Ballıca-Doldıdağın sol yamacı - Laçın Şəmkənd, Qorcu, Şəlvə kəndlərində şimala olan bəzə ərazilərdə və yaxud da Zəngilanda Culfaya, Zəngozura gedən yoldan dahliz verilməsi kifayət edərdi. Bu təklifin nəzərə alınması mühüm hərbi strateji nöqtəyə-nəzərdən də əhəmiyyətli olardı. Laçındakı aeroportun isə rayonun Qazıqaca-Xırmınları təzində, Kolbacov gedən yul üzərində tikilməsi Şuşaya gediş-gəliş baxımından da ən yaxın - 40 kilometr məsafədə və hərbi cəhətdən ən əlverişli ərazilərdir.

Sonda bir daha bu istiqamətdə görülən işlərdə zəhmətli olan hər kəsə minnətdarlığımı və dərin təşəkkürümü bildirirəm.